

De actualiteit van de Galatenbrief

Hans van de Lagemaat

De situatie bij de Galaten

De brief van Paulus aan de Galaten is vandaag uiterst actueel. Rechtvaardiging uit geloof alleen of (ook) uit de werken der wet?

De Galaten wilden in de dagen van Paulus besneden worden. Er waren valse broeders de gemeenten binnengedrongen die de gelovigen onder de wet wilden brengen. Volgens hen was het geloof in Christus en Zijn opstanding onvoldoende om behouden te worden. Stellig beweerden ze dat de Galaten naar Joodse wijze moesten leven.

Dat een Jood, nadat hij tot geloof was gekomen, naar Joodse wijze bleef leven, was niet bijzonder. Het was de gangbare praktijk, zoals we die ook in het boek Handelingen tegenkomen. Maar dat zij de gelovige heidenen hun Joodse leefwijze gingen opleggen, was een grote tegenstrijdigheid.

De Galaten waren Paulus' geestelijke kinderen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat hij over hen waakt. Merkt u op hoe ongemeen heftig Paulus' brief aan deze Galaten is! In de felste bewoordingen probeert hij hen ervan te overtuigen dat zij op een verkeerde weg zijn. Het laat hem niet koud. Het is hem niet om het even hoe deze Galaten 'hun godsdienst beleven'. Nee, er is hier iets heel fundamenteel mis. En daar ageert Paulus tegen.

Laten we eens een aantal van zijn uitspraken op een rijtje zetten, om te zien hoe menens het hem was.

'Ik verwonder mij, dat gij zo haastig afwijkende van hem, die u in de genade van Christus geroepen heeft, overgebracht wordt tot een ander Evangelie' (1:6, 7).

'gelijk wij te voren gezegd hebben, zo zeg ik ook nu weer: indien u iemand een Evangelie verkondigt, buiten hetgeen gij ontvangen hebt, die zij vervloekt' (1:9).

'O, gij uitzinnige Galaten, wie heeft u betoverd, dat gij der waarheid niet zoudt gehoorzaam zijn; voor wier ogen Jezus Christus te voren geschilderd is geweest, onder u gekruisigd zijnde?' (3:1).

'En nu, als gij God kent, ja, veelmeer door God gekend zijt, hoe keert gij u weer tot de zwakke en arme eerste beginselen, welke gij weer van voren aan wilt dienen?' (4:9)¹.

'Christus is u ijdel geworden, die door de wet gerechtvaardigd wilt worden; gij zijt van de genade vervallen' (5:4).

Deze laatste tekst zullen we als uitgangspunt nemen om het probleem wat nader te onderzoeken.

De rechtvaardigheid uit de wet en de rechtvaardigheid uit het geloof

Gerechtvaardigd door de wet, of gerechtvaardigd door het geloof zijn twee dingen die lijnrecht tegenover elkaar staan. Paulus is daar in Romeinen 10 klip en klaar over.

*'Want Mozes beschrijft **de rechtvaardigheid, die uit de wet is**, zeggende: de mens die deze dingen doet, zal daardoor leven.'* (vs. 5).

*'Maar **de rechtvaardigheid, die uit het geloof is**, spreekt aldus: ... Indien gij met uw mond zult belijden de Heere Jezus, en met uw hart geloven, dat God Hem uit de doden opgewekt heeft, zo zult gij zalig worden.'* (vs. 6-9).

Het een sluit het ander uit. De twee zijn compleet verschillend. In de een gaat het om vertrouwen in eigen werk. In de ander gaat het om vertrouwen in een andere Persoon.

Gerechtvaardigd te willen worden uit de werken der wet sluit vertrouwen in Christus uit. Een hartelijk geloof in de opgestane Heere geeft de vaste zekerheid dat alles, ja alles is volbracht, en sluit elke eigen verdienste van de werken der wet uit.

¹ In deze tekst stelt Paulus de werken der wet voor deze heidenen dus gelijk aan hun afgodendienst waaruit zij verlost waren!

Katargeoo²

Hoe zeer de rechtvaardiging door de wet en de rechtvaardiging door het geloof in Christus elkaar uitsluiten, blijkt wel uit het woord dat Paulus in Galaten 5:4 gebruikt. 'Christus is u ijdel geworden'. Het Griekse werkwoord dat Paulus hier in onze vertaling voor 'ijdel' gebruikt, is *katargeoo*. De enige keer dat we dit buiten de brieven van Paulus tegenkomen, is Lukas 13:7.

'En Hij zeide deze gelijkenis: Een zeker man had een vijgenboom, geplant in zijn wijngaard; en hij kwam en zocht vrucht daarop, en vond ze niet. En hij zeide tot de wijngaardenier: Zie, ik kom nu drie jaren, zoekende vrucht op deze vijgenboom, en vind ze niet; houw hem uit; waartoe beslaat hij ook onnuttig (katargeoo) de aarde?' (Luk. 13:6, 7).

De vijgenboom is in de Bijbel onmiskenbaar een beeld van Israël³. Deze boom die in een wijngaard geplant werd, bracht geen vruchten voort. Drie jaar lang had hij daar gestaan. Drie jaar lang zocht de heer van de wijngaard tevergeefs naar vruchten. De drie jaren kunnen bijna niets anders betekenen dan dat Israël drie jaar lang onder de prediking van haar Koning was geweest. Maar er waren geen vruchten van bekering, met als gevolg:

'Ik zal hen voorzeker wegrapen spreekt de HEERE; er zijn geen druiven aan de wijnstok, en geen vijgen aan de vijgenboom, ja, het blad is afgevallen; en de geboden die Ik hun gegeven heb, die overtreden zij.' (Jer. 8:13).

In de Bijbel zien we de vijgenboom voor het eerst in de geschiedenis van Adam en Eva. Nadat zij van de verboden vrucht hadden gegeten en gewaar werden dat zij naakt waren, maakten zij zich schorten van vijgenboombladeren (Gen. 3:7). Ze probeerden hun zonde te bedekken. De vijgenboom staat daarom ook symbool voor eigen gerechtigheid. En zo levert Lukas 13:7 ons het beeld van Israël dat zich voor een eigen gerechtigheid

² Hier volgt een lijst met alle Schriftplaatsen waar u het woord *katargeoo*, het uitgangspunt van deze studie, terugvindt in de Griekse tekst.

Lukas 13:7; Rom. 3:3, 31; 4:14; 6:6; 7:2, 6; 1 Kor. 1:28; 2:6; 6:13; 13:8, 10, 11; 15:24, 26; 2 Kor. 3:7, 11, 13; Gal. 3:17; 5:4, 11; Ef. 2:15; 2 Thes. 2:8; 2 Tim. 1:10; Hebr. 2:14.

³ Zie bijvoorbeeld Jer. 8:13; Hos. 9:10; Joël 1:7; Mat. 24:32.

inspant, maar zonder de gewenste vruchten. Daarom zegt de heer van de wijngaard tegen de wijngaardenier: *'Houw hem uit, want waarom beslaat hij ook **onnuttelijk** de aarde?'*

Israël zou daarna ook spoedig worden uitgehouwen uit het land. Het bewoonde 'onnuttelijk' het beloofde land. Het volk verwierp zijn eigen Koning en zocht naar een gerechtigheid uit de werken der wet die geen vruchten opleverde.

Romeinen 4:14

In de tekst van Lukas 13:7 heeft het woord *katargeoo* dus duidelijk de betekenis van nutteloosheid. De boom staat er wel, maar hij had er net zo goed niet kunnen staan. Hij voldoet niet aan zijn doel. Die onderliggende betekenis moeten we dus goed vasthouden!

In Romeinen 4 maakt Paulus de rechtvaardiging door het geloof duidelijk door Abrahams geloof in Gods belofte tot voorbeeld te stellen.

'En ten volle verzekerd zijnde, dat Hij ook machtig was, hetgeen beloofd was te doen. Daarom is het hem ook tot rechtvaardigheid gerekend. Nu is het niet alleen om zijnentwil geschreven, dat het hem toegerekend is; maar ook om onzentwil, aan wie het zal toegerekend worden, namelijk aan hen, die geloven in Hem, Die Jezus, onze Heere, uit de doden opgewekt heeft; Die overgeleverd is om onze zonden, en opgewekt om onze rechtvaardigmaking.' (Rom. 4:21-25).

Abraham werd dus gerechtvaardigd door het geloof in God, Die hem tegen alle menselijke hoop en verwachting in een nageslacht had beloofd. En aan *dat* nageslacht werd ruim vierhonderd jaren later de wet gegeven. Onderaan de berg Horeb werd het volk onder de wet gebracht. De wet die spreekt: 'doe dit, en gij zult leven'. Betekent dit nu dat de rechtvaardiging op basis van de wet plaatsvindt? Nee, de redenering van Paulus is aldus. Abraham kreeg de belofte toen hij nog een heiden was, nog voordat hij besneden werd (Rom. 4:10-12). De rechtvaardiging door het geloof heeft dus helemaal niets met de wet van doen. Meer dan vierhonderd jaar voordat de wet kwam, was Abraham al door het geloof gerechtvaardigd!

‘Want de belofte is niet door de wet aan Abraham of zijn zaad geschied, namelijk, dat hij een erfgenaam der wereld zou zijn, maar door de rechtvaardigheid des geloofs.’ (Rom. 4:13).

Als je dus alleen op grond van de wet erfgenaam zou kunnen zijn, dan zou de belofte niet voor Abraham gelden.

‘Want indien zij, die uit de wet zijn, erfgenamen zijn, zo is het geloof ijdel geworden, en de belofte niet gedaan.’ (Rom. 4:14)⁴.

Hoewel in deze vertaling het begrip *nutteloosheid* niet is verwerkt, is het wel impliciet aanwezig. Letterlijk kunnen we lezen dat de belofte *nutteloos* zou zijn geworden, als deze op basis van de wet in vervulling moest gaan. Dan had Paulus ‘de rechtvaardiging door het geloof’ ook niet aan de hand van deze geschiedenis kunnen uitleggen.

2 Timotheüs 1:10 en Hebreëën 2:14

We geven nog twee voorbeelden. In 2 Timotheüs 1:10 spreekt Paulus over

*‘onze Zaligmaker Jezus Christus, Die de dood **heeft te niet gedaan** (katargeo) ...’.*

Dat de dood niet is vernietigd, leert ons de realiteit van elke dag. Hoe kan Paulus dan schrijven dat Christus de dood heeft te niet gedaan? Wel, op dezelfde manier als in het vorige voorbeeld. De dood is nog steeds aanwezig, maar door Christus’ dood en opstanding heeft Hij de *macht* van de dood overwonnen. Voor hen die geloven, is de prikkel van de dood weg.

‘De prikkel nu van de dood is de zonde, en de kracht van de zonde is de wet. Maar Gode zij dank, die ons de overwinning geeft door onze Heere Jezus Christus.’ (1 Kor. 15:56, 57).

⁴ In Galaten 3:17 komt Paulus terug op zijn redenering uit Romeinen 4: *‘En dit zeg ik: Het verbond, dat te voren door God bevestigd is op Christus, wordt door de wet, die na vierhonderd dertig jaren gekomen is, niet krachteloos gemaakt, om de belofte niet te doen. Want indien de erfenis uit de wet is, zo is zij niet meer uit de belofte; maar God heeft ze Abraham door de belofte genadig gegeven.’ (Gal. 3:17, 18).*

Op dezelfde manier moeten we Hebreëën 2:14 begrijpen.

*'... opdat Hij door de dood **te niet doen zou** (katargeoo) degene, die het geweld des doods had, dat is de duivel.'*

De duivel is nog niet vernietigd. Hij heeft nog macht, maar zijn doodsvonnis is getekend. Daarom kunnen we zeggen dat Hij de duivel *heeft* te niet gedaan.

Galaten 5:4

Nu gaan we terug naar ons uitgangspunt. *'Christus is u **ijdel geworden**'*. Christus deed de Galaten door hun nieuw verworven 'inzichten' geen nut meer. Hij was hun ijdel geworden. Heel opmerkelijk is dat we exact dezelfde zinsconstructie tegenkomen in Romeinen 7, en alleen daar. De vertaling maakt dit al duidelijk, maar in het Grieks kan het ons helemaal niet ontgaan.

'Maar nu zijn wij vrijgemaakt van de wet, daar wij dien gestorven zijn ...' (Rom. 7:6).

Het Grieks is hier exact hetzelfde (*katargeoo apo*). We zouden Romeinen 7:6 dus in de geest van Galaten 5 kunnen lezen als: *'De wet is ons **ijdel geworden**'*. De wet doet ons geen nut meer. Natuurlijk niet, want wij zijn aan de wet gestorven. Hoe dan? In Christus. Dat wil Paulus in zijn lange betoog van het vorige hoofdstuk duidelijk maken. De wet heeft ons gedood. Zij heeft haar werk gedaan en is ons dus vervolgens ijdel geworden. Maar behalve dat we met Christus zijn gestorven, zijn we ook met Hem opgewekt. We zijn nu

'van een Ander, namelijk van Degene, Die van de doden opgewekt is, opdat wij (denk aan het beeld van de vijgenboom) Gode vruchten dragen zouden!' (Rom. 7:4).

'Alzo dat wij dienen in nieuwheid des geestes, en niet in de oudheid der letter.' (Rom. 7:6).

Andersom kunnen we Galaten 5:4 ook vertalen in de geest van Romeinen 7:4: *'U bent **vrijgemaakt van** Christus'*. Dat zou wel een hele bizarre vertaling zijn, maar laten we eerlijk wezen: zo bizar was de situatie bij de Galaten.

We zouden in een metafoor kunnen zeggen: Ze waren met al hun hebben en houden door de Schelfzee getrokken en hadden Egypte achter zich gelaten. Ze stonden aan de overzijde, bevrijd van de slavernij. Bevrijd van de zonde en de dood. Totdat er leiders onder hen opstonden die zeiden dat ze nog niet volkomen waren gered. Ze zouden pas werkelijk behouden zijn als ze weer zouden terugkeren naar Egypte. Weer terug door de Schelfzee en zich weer dienstbaar zouden maken aan de Farao en zijn trawanten.

Ten diepste is het dat wat de valse leraars wilden, waarschijnlijk omdat ze zelf het Evangelie en de kracht van Christus' opstanding niet kenden. Dat de Galaten zich tot deze dingen lieten verleiden, bewijst in feite de zwakte van hun geloof. Geen wonder dat Paulus zich hier met alle verbale kracht tegen verzet:

'O gij uitzinnige Galaten, wie heeft u betoverd, dat gij de waarheid niet zoudt gehoorzaam zijn; voor wier ogen Jezus Christus tevoren geschilderd is geweest, onder u gekruisigd zijnde?' (Gal. 3:1).

De wet

Toch rest ons nog enkele woorden aan de wet te wijden. Want logischer wijze komt nu de vraag op ons af: 'Waartoe is dan de wet?' (Gal. 3:19).

Dat is een vraag waar Paulus zich nooit lichtvaardig van afmaakt. Hij laat zich bovendien ook nooit negatief uit over Gods heilige wet. 'Niet onder de wet zijn' betekent bij Paulus dan ook zeker geen los bestaan leiden in de zonde. 'Dat zij verre' is zijn antwoord daarop.

'Wij die aan de zonde gestorven zijn, hoe zullen wij nog in haar leven?'
(Rom. 6:2).

Vergeet ook Paulus' woorden niet als hij zijn geestelijke strijd in het vlees beschrijft.

'Want ik heb een vermaak in de wet Gods, naar de inwendige mens'
(Rom. 7:22).

En hoe kan het ook anders voor de geestelijke mens! Psalm 119 heeft nog niets aan waarde ingeboet.

'Uw getuigenissen zijn wonderbaar, daarom bewaart ze mijn ziel.' (Ps. 119:129).

Dat geldt ook voor de wet. Maar die wet is voor diezelfde geestelijke mens zijn veroordelende kracht kwijt. Hij is ook niet meer gehouden de richtlijnen stipt na te volgen, al was het alleen al omdat de uitvoering van de hele wet de aanwezigheid van de tabernakel en later de tempel veronderstelde. Toch zijn 'Uw getuigenissen' ons zo dierbaar, om er Christus in te herkennen. We zien hoe Hij volmaakt die wet heeft gehoorzaamd, maar ook de vloek ervan heeft gedragen. Hij is gehoorzaam geweest tot aan de dood van het kruis. Dat alles en nog veel meer leert ons de wet. De wet sommeert ons niet tot een 'wettisch' bestaan. Maar 'vrijgemaakt van de wet' werkt zeker geen minachting voor de wet.

'Alzo is dan de wet heilig, en het gebod heilig en rechtvaardig, en goed.' (Rom. 7:12).

'Doch wij weten, dat de wet goed is, zo iemand die wettig gebruikt.' (1 Tim. 1:8).

Waar toe is dan de wet?

'Zij is om de overtredingen daarbij gesteld, totdat het Zaad zou gekomen zijn.' (Gal. 3:19).

'Zo dan, de wet is onze tuchtmeester geweest tot Christus, opdat wij uit het geloof zouden gerechtvaardigd worden.' (Gal. 3:24).

De wet was en is niet slecht. Maar ze is wel krachteloos door het zondige vlees. In plaats van dat ze macht heeft om de zondaar levend te maken, maakt ze de zonde in hem levend. *'Toen het gebod gekomen is, zo is de zonde weer levend geworden.'* (Rom. 7:9).

Maar Gode zij dank:

'Want hetgeen voor de wet onmogelijk was, omdat zij door het vlees krachteloos was, heeft God, Zijn Zoon zedende in gelijkheid van het zondige vlees, en dat voor de zonde, de zonde veroordeeld in het vlees, opdat het recht der wet vervuld zou worden in ons, die niet naar het vlees wandelen, maar naar de Geest.' (Rom. 8:3, 4).

We zien hier gelijk de tegenstelling die Paulus de Galaten wil duidelijk maken. Die naar het vlees wandelen, willen de wet vervullen. Maar het recht der wet *wordt* (!) vervuld in hen die naar de Geest wandelen. Dat zijn degenen van wie

*'de oude mens met Hem gekruisigd is, opdat het lichaam der zonde **te niet gedaan worde** (katargeoo)'* (Rom. 6:6).

De vrucht van de Geest

Bij de Galaten was het de verleiding van de besnijdenis die hun het werk van Christus ijdel dreigde te maken en waar Paulus met niet mis te verstane woorden voor waarschuwde. Zijn woorden zijn ook nu nog zeer actueel. We doen er goed aan zijn onderwijs ter harte te nemen en regelmatig te onderzoeken of onze levenswandel er een is 'naar het vlees' of 'naar de Geest'.

'Maar de vrucht des Geestes is liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, matigheid. Tegen de zodanigen is de wet niet. Maar die van Christus zijn, hebben het vlees gekruisigd met de bewegingen en de begeerlijkheden. Indien wij door de Geest leven, zo laat ons ook door de Geest wandelen. Laat ons niet zijn zoekers van ijdele eer, elkander tergende, elkander benijdende.' (Gal. 5:22-26).